

школі та сім'ї. — 2002. — № 2 (20). — С. 17-21.

5. Шакоцько В. В. Методика використання ІКТ у початковій школі: Навч.-метод. посіб. / В. В. Шакоцько. — К.: ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2008. — 128 с.

6. Эрдниев П. М., Эрдниев Б. П. Укрупнение дидактических единиц в обучении математике. Книга для учителя. / П. М. Эрдниев, Б. П. Эрдниев. — М.: Просвещение, 1986. — 255 с.

ЕКСКУРСІЯ - ОДНА З НАЙЕФЕКТИВНІШИХ ФОРМ НАВЧАННЯ УЧНІВ У ПРИРОДІ

*Т.І. Марценюк
Полтава, Україна*

Кольорова гама живого, осмислене сприйняття запахів, музика звуків, холод роси, тепло землі – все це цінності, які приходять до людини тільки у зрілому віці. Але базові основи цих відчуттів, прагнення до творчості закладаються у шкільному віці. Саме тому, однією з форм організації навчальної роботи з біології є екскурсії в природу. Ні слова ні фотографії, ні малюнки-не замінять дитині безпосереднього спілкування з природою, коли вона чує, бачить, помічає найдрібніші зміни навколо. І чим більше відбувається зустрічей з природою, тим чутливішими стають діти. Екскурсії мають величезне виховне значення: виховують бережливе ставлення до природи, до суспільної власності, сприяють розвитку в учнів художнього смаку, зміцнюють дисципліну [2,3].

Екскурсії, як метод навчання і форма організації занять зародилися на початку ХХ століття. На даний час вироблена система екскурсій і методика їх проведення. Програмою передбачено проведення екскурсій у кожному класі. Екскурсії повинні бути чітко сплановані і старанно підготовлені. Дидактична ефективність екскурсій суттєво залежить, в першу чергу, від правильності вибору об'єкту. Вибір об'єкту екскурсії обумовлюється не тільки змістом теми, але і виробничим та природним доквіллям [8].

Як метод екскурсія належить до ілюстративного методу навчання, у якому учні практично не впливають на спостережуваний об'єкт чи явище, процес. Визначальною є мета, яка ставиться вчителем перед екскурсією. Саме від вчителя залежить, любитимуть діти таку форму навчання, або – ні. А, отже, вчитель – непомітний координатор і контролер учнівської діяльності, щоб дати можливість учням ознайомитись з самим життям, з його найрізноманітнішими проявами, розкрити закони, за якими розвивається життя рослинного і тваринного світу, навчити бачити і розуміти складні життєві явища, що нас оточують [4,6].

Учитель повинен вибрати таку тему, яка має практичне значення і втілення в даних умовах. Як для прикладу, хочу звернути увагу на можливості нашого Полтавського міського парку. Який широко використовується в навчально-виховній та науковій роботі загальноосвітніх шкіл, вищих навчальних закладів Полтавського регіону, зокрема, на його території активно проводиться екскурсійна діяльність. Він є одним із найцінніших зразків садово-паркового мистецтва як України так і Полтавщини, який має статус заповідного об'єкта дендропарку загальнодержавного значення. Полтавський міський парк має вагомий цінність в очищенні повітря, озеленення міста, підвищуючи декоративно-естетичну функцію території Полтави. На його території зібрано чисельна колекція (243 види та форми) декоративних інтродукованих та аборигенних видів деревних рослин. Серед них значна кількість видів характеризується високими цілющими властивостями, які можна впроваджувати в лікувально-оздоровчу практику нашого регіону. Тому метою може бути як вивчення цілющих властивостей типових представників дендрофлори Полтавського міського парку, так і звичайні фенологічні спостереження за деревами, кущами, травами з відзначеннями сезонних явищ, характерних для початку пір року.

Територія, відведена під парк, знаходиться на вододільному плато у найвищій частині міста на схилах типової ерозійної долини. Ділянка заповідного ландшафту має складну видовжену форму протяжністю вздовж головної осі з північного заходу на південний схід близько двох кілометрів. Максимальна ширина парку становить майже кілометр. Казкові стежини – прекрасні екскурсійні маршрути [1,7].

Для першого періоду характерним є початок сокоруху в кленів гостролистого та ясенелистого. Цей період настає в останній декаді березня. Пізніше, у першій декаді квітня, спостерігається сокорух берези. Дятли часто ласують соком клена й берези, пробиваючи отвори у стовбурі дзьобом. Наприкінці цього періоду цвіте мати-й-мачуха. Другий період – початок зацвітання ліщини, верби, у квітні-травні – осика, в'яз. Цвіте пшінка весняна. Третій період – зацвітає береза бородавчаста (перша декада травня). Зацвітають тополя, клен, черемшина, вишня, бузина, смородина, з дикорослих – кульбаба, лісова суниця. Четвертий період – найяскравіша пора весни (остання декада травня). Зацвітають жовта акація, плодові дерева, горобина, дуб, сосна, трави, конвалії.

Прекрасні екскурсії проходять в цьому парку і влітку під час пори літнього табору нашої школи. Саме під час фенологічних спостережень можна глибше вивчити рідну природу в усій її різноманітності [5].

Література

1. Байрак О.М. Парки Полтавщини: історія створення, сучасний стан дендрофлори, шляхи

збереження і розвитку. Наукове видання. / О.М. Байрак., В.М. Самородов., Т. В.Панасенко — Полтава: Верстка, 2007.—276с.

2. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: Навч. - метод. посібник. / Н. М. Бібік – К.: ІЗМН, 1997. – 124 с.

3. Бондаренко Г. Уроки мислення як засіб формування творчих здібностей молодших школярів / Г. Бондаренко // Поч. школа – 1999. – № 5 – с.51-53

4. Будович М. Д. Позакласна робота з біології. На допомогу керівникам гуртків юних натуралістів / М. Д. Будович та ін. // К.: Рад. шк., 1967. – 104 с.

5. Гетьман В.Ф. Екскурсії по природоведенню во 2 и 3 классах. / В. Ф. Гетьман – К.: Радянська школа, 1983. – 96 с.

6. Звоницький Е.М., Шило В.В. Пришкільна ділянка. Практичні поради. / Е. М.Звоницький., В. В. Шило – Х.: Видавнича група «Основа»,2005

7. Кисельов Ф.С. Методика викладання природознавства в початкових класах. / Ф. С. Кисельов – К.: Вища школа, 1975. - 176 с.

8. <http://teacherjournal.com.ua/shkola/biologya/11253-ekskurs-v-shklnomu-kurs-bolog.html>.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

О.М. Мегем, М.Я. Михайленко

Глухів, Україна

У сучасному суспільстві життя й здоров'я людини визначаються як найвищі людські цінності. Вони є показником цивілізованості, що відбиває загальний рівень соціально-економічного розвитку суспільства, головним критерієм доцільності й ефективності всіх без винятку сфер державної діяльності. Основу культури цивілізації складають насамперед її уявлення про загальнопланетарну спільність людей, єдність людини, суспільства й природи, їхню духовно-фізичну гармонію. Цього можна досягти тільки за умови, що людина змінить ціннісне ставлення до самої себе й навколишнього світу.

У сучасному суспільстві на теоретичному рівні розробкою культури здоров'я займалися такі вчені: В. Горашук, Ю. Драгнев, В. Кириленко, В. Климова, Г. Кривошеєва та ін. [1; 2; 3; 4]. Праці зазначених вчених спрямовані на формування культури здоров'я особистості різних груп населення.

Мета статті полягає у виокремленні факторів та структурних компонентів формування культури здоров'я студентів педагогічного університету.

Уявлення про сутність культури – необхідна умова для глибокого розуміння фахівцем сутності культури здоров'я як одного з видів культури особистості і суспільства.

Культура досліджується з позиції філософії, історії, соціології, психології, педагогіки, валеології та інших наук, і кожна з них виходить з власних специфічних передумов і обґрунтувань.

Категорія «культура», що є одним з ключових понять сучасної суспільної думки, використовується у філософії, соціології, психології для позначення об'єктів і явищ, їх властивостей, а також абстрактних ідей, що втілюють у собі суспільні ідеали, позитивний досвід і виступають завдяки цьому як еталон належного.

У широкому сенсі слово культура – це все, що створено людиною і суспільством, всі процеси і результати їхньої духовної і матеріальної діяльності. Цей загальний процес і його результати знаходять специфічні форми вираження в конкретних сферах творчої діяльності людини: у духовному житті (література, всі види мистецтва, театр, музика тощо), в науці, політиці, військовій справі, освіті, у виробництві (промисловість, сільське господарство), в економіці, політиці, у прояві особистісних якостей людини (спілкування, поведінка, моральність), в любові (до Батьківщини, дітей, інвалідів, літніх людей, жінок).

Культуру можна визначити як створене людиною матеріальне і духовне середовище її проживання, спосіб перетворення його природних задатків і можливостей, умова розвитку творчих здібностей особистості та гуманізації суспільства.

На наш погляд, процес професійного становлення особистості повинен розглядатися як цілісний процес загальнокультурного та професійного розвитку фахівця. Останнім часом дослідники значну увагу приділяють розробці культурологічної спрямованості освіти.

Збереження і відтворення здоров'я перебувають у прямій залежності від рівня загальної культури та культури здоров'я.

Проаналізувавши поняття «здоров'я» з давньої історії і до сьогодення можна стверджувати, що вчені, медики та педагоги тривалий час не могли прийти до єдиної думки, щодо його визначення. Кожен під поняттям «здоров'я» розумів певну сферу людського життя: соціальну, духовну, психічну чи просто відсутність хвороб. Лише Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) приблизилась до ідеалу поняття «здоров'я». Вона визначила, що здоров'я – це динамічний стан цілковитого фізичного, психічного та соціального благополуччя людини, а не лише відсутність хвороб. Ми вважаємо, що визначення поняття «здоров'я», яке запропонувала ВООЗ є найбільш повним.